I

(Ψηφίσματα, συστάσεις και γνωμοδοτήσεις)

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

575Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ, 14.12.2022 - 15.12.2022

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Βιώσιμη ανακύκλωση, χρήση δευτερογενών πρώτων υλών και δίκαιη μετάβαση στην ευρωπαϊκή βιομηχανία σιδηρούχων και μη σιδηρούχων μετάλλων»

(γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2023/C 140/01)

Εισηγητής: ο κ. **Αναστάσης ΓΙΑΠΑΝΗΣ**

Συνεισηγητής: ο κ. **Michal PINTÉR**

Απόφαση της συνόδου ολομέλειας:	20.1.2022
Νομική βάση	Άρθρο 52 παράγραφος 2 του Εσωτερικού Κανονισμού
	Γνωμοδότηση πρωτοβουλίας
Αρμόδιο τμήμα	Συμβουλευτική Επιτροπή Βιομηχανικών Μεταλλαγών
Υιοθετήθηκε από το τμήμα	9.12.2022
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	24.1.2023
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	575
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας	
(υπέρ/κατά/αποχές)	183/0/2

1. **Συμπεράσματα και συστάσεις**

1.1. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) επισημαίνει ότι η έλλειψη υψηλής ποιότητας δευτερογενών πρώτων υλών και οι μη ανταγωνιστικές τιμές παρεμποδίζουν τη μεγαλύτερη χρήση δευτερογενών πρώτων υλών και ζητεί τη θέσπιση κατάλληλων πολιτικών και την παροχή ευκαιριών χρηματοδότησης για την κατασκευή νέων εγκαταστάσεων ανακύκλωσης και για την τεχνολογική αναβάθμιση των υφιστάμενων. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι θα πρέπει να θεσπιστούν φορολογικές διευκολύνσεις και φορολογικά κίνητρα κατά μήκος της αξιακής αλυσίδας ανακύκλωσης και για νέα κυκλικά επιχειρηματικά μοντέλα, με ιδιαίτερη έμφαση στον σημαντικό ρόλο που διαδραματίζουν οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ) και οι νεοφυείς επιχειρήσεις στην πορεία μετάβασης.

1.2. Η ΕΟΚΕ ζητεί τη θέσπιση πρόσθετων πολιτικών για τη στήριξη και τη χρηματοδότηση της Ε & Α στο πλαίσιο της διαδικασίας αντικατάστασης των πρώτων υλών κρίσιμης σημασίας, της μείωσης της κατανάλωσης πόρων, της βελτίωσης της αποδοτικότητας των προϊόντων, καθώς και της ενίσχυσης της παρακολούθησης, της διαχείρισης κινδύνων και της διακυβέρνησης στην ΕΕ στον τομέα των πρώτων υλών κρίσιμης σημασίας.

1.3. Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει τη δρομολόγηση της Παγκόσμιας Συμμαχίας για την Κυκλική Οικονομία και την Αποδοτική Χρήση των Πόρων ([1]) (GACERE), τον Φεβρουάριο του 2021, και πιστεύει ότι θα πρέπει να διευρυνθεί η σύνθεσή της.

1.4. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι θα πρέπει να αναπτυχθούν περαιτέρω στοχευμένες πολιτικές και δημόσιες επενδύσεις σε όλα τα κράτη μέλη, προκειμένου να προωθηθεί η βιώσιμη ανάπτυξη και η δίκαιη μετάβαση.

1.5. Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι υπάρχει αυξημένη ανάγκη για εργαζομένους που ειδικεύονται στην ανακύκλωση, τον σχεδιασμό και την κατασκευή προϊόντων μεγαλύτερης διάρκειας ζωής, τη διαχείριση αποβλήτων και την προηγμένη διαλογή. Οι κοινωνική εταίροι και οι βιομηχανικές οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών έχουν να διαδραματίσουν εξέχοντα ρόλο στην υλοποίηση και την παρακολούθηση του Μηχανισμού Δίκαιης Μετάβασης (ΜΔΜ) και η ΕΟΚΕ ζητεί εντατικότερο διάλογο και πιο στενή συνεργασία μεταξύ των ευρωπαϊκών και εθνικών αρχών και των βιομηχανικών φορέων.

1.6. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι θα πρέπει να καθοριστούν και, στη συνέχεια, να εναρμονιστούν εντός της ΕΕ τα σχετικά κριτήρια της οδηγίας για τα απόβλητα ώστε να επιτευχθούν οι φιλόδοξοι στόχοι της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας και του σχεδίου δράσης για την κυκλική οικονομία.

1.7. Οι εξαγωγές αποβλήτων θα πρέπει να επιτρέπονται μόνον εφόσον τηρούνται πλήρως τα περιβαλλοντικά και κοινωνικά πρότυπα στη χώρα προορισμού, με αξιόπιστες και αποτελεσματικές διαδικασίες ελέγχου στις οποίες συμμετέχουν οι κοινωνικοί εταίροι και οι σχετικές ΜΚΟ. Η ΕΟΚΕ ζητεί την αυστηρή παρακολούθηση των ζητημάτων ταξινόμησης και τη θέσπιση ενδεδειγμένων και αποτελεσματικών διαδικασιών διασφάλισης ώστε να αναστέλλονται οι εξαγωγές σε περίπτωση που δεν πληρούνται οι απαιτούμενες προϋποθέσεις. Επιπλέον, η ΕΟΚΕ καλεί το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο να εφαρμόσουν τα ίδια αυστηρά κριτήρια όσον αφορά τις περιβαλλοντικές δεσμεύσεις για τα εξαγόμενα απόβλητα τόσο σε χώρες του ΟΟΣΑ όσο και σε χώρες εκτός ΟΟΣΑ.

1.8. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει το πρόβλημα των παράνομων εξαγωγών απομετάλλων από την Ευρώπη και τις ύποπτες επανεισαγωγές προϊόντων που κατασκευάζονται εκτός της ΕΕ και ζητεί πιο αυστηρούς διασυνοριακούς ελέγχους.

1.9. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι οι ταχύτερες διαδικασίες για τη μεταφορά αποβλήτων εντός των συνόρων θα οδηγήσουν σε βελτίωση της κυκλικότητας των σιδηρούχων και μη σιδηρούχων υλικών, θα τα καταστήσουν ανταγωνιστικότερα και θα συμβάλουν στη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου.

1.10. Καθώς ο σχεδιασμός της ανακυκλωσιμότητας των προϊόντων είναι καίριας σημασίας για την αύξηση της κυκλικότητας και της διαθεσιμότητας δευτερογενών πρώτων υλών υψηλής ποιότητας, η ΕΟΚΕ ζητεί να αναγνωριστεί η χρήση ανακυκλώσιμων πρώτων υλών και υποπροϊόντων στο πλαίσιο του κανονισμού για τον οικολογικό σχεδιασμό για βιώσιμα προϊόντα. Η παράταση της διάρκειας ζωής των προϊόντων θα αποκτά ολοένα και μεγαλύτερη σημασία για την ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής βιομηχανίας.

1.11. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων περιβαλλοντικής βιωσιμότητας και κοινωνικών απαιτήσεων στον κανονισμό για τα δομικά προϊόντα, σε συνδυασμό με την επισήμανση και τα κίνητρα της αγοράς, θα δημιουργήσει ισότιμους όρους ανταγωνισμού για βιώσιμα προϊόντα.

1.12. Η συμμετοχή εμπειρογνωμόνων του κλάδου και άλλων σχετικών ενδιαφερόμενων φορέων είναι καίριας σημασίας προκειμένου να διασφαλιστεί η εφαρμογή των αρχών της κυκλικότητας σε όλα τα επίπεδα του σχεδιασμού προϊόντων και η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι οι επενδύσεις στην Ε & Α και οι συμπράξεις δημόσιου-ιδιωτικού τομέα θα πρέπει να ενισχυθούν και να λαμβάνουν χρηματοδότηση.

1.13. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι οι οικολογικές δημόσιες συμβάσεις διαδραματίζουν ζωτικό ρόλο στην επιτάχυνση της εφαρμογής των μοντέλων κυκλικής οικονομίας και στην προώθηση της βιωσιμότητας και είναι πεπεισμένη ότι η εναρμονισμένη τυποποίηση των δομικών προϊόντων σε επίπεδο ΕΕ θα παράσχει ένα συνεκτικό πλαίσιο και θα μειώσει τον κατακερματισμό στα κράτη μέλη.

1.14. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να προωθήσει σειρά νομοθετικών προτάσεων για τη βελτίωση της δυνατότητας επισκευής και ανακύκλωσης των προϊόντων, την παράταση του κύκλου ζωής των προϊόντων, την καθιέρωση ενεργειακής επισήμανσης και την παροχή διαθέσιμων υπηρεσιών επισκευής στους καταναλωτές.

1.15. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η ανακυκλωσιμότητα των υλικών συσκευασίας θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη στα συστήματα διευρυμένης ευθύνης του παραγωγού με τη χρήση οικολογικά προσαρμοσμένων τελών.

([1]) Παγκόσμια συμμαχία για την κυκλική οικονομία και την αποδοτική χρήση των πόρων.

2. **Εισαγωγικές παρατηρήσεις**

2.1. Στην ανακοίνωσή της με τίτλο *«Επικαιροποίηση της νέας βιομηχανικής στρατηγικής του 2020: προς μια ισχυρότερη ενιαία αγορά για την ανάκαμψη της Ευρώπης»* ([2]), η Ευρωπαϊκή Επιτροπή τόνιζε ότι οι ενεργοβόρες βιομηχανίες είναι απαραίτητες για την οικονομία της Ευρώπης και πρέπει να υποστηριχθούν προκειμένου να δημιουργηθούν νέες αγορές για κλιματικά ουδέτερα και κυκλικά προϊόντα, όπως ο χάλυβας. Δήλωσε επίσης ότι η μετάβαση της ΕΕ στην κλιματική ουδετερότητα θα μπορούσε να μετατρέψει την τρέχουσα εξάρτηση από τα ορυκτά καύσιμα σε εξάρτηση από τις πρώτες ύλες, οι οποίες προέρχονται από το εξωτερικό.

2.2. Η πανδημία COVID-19 κατέδειξε σαφώς την αστάθεια των ευρωπαϊκών αλυσίδων εφοδιασμού και την εξάρτηση από ξένες χώρες για πρώτες ύλες στρατηγικής σημασίας. Εξακολουθούν να υπάρχουν ελλείψεις και η ΕΕ φαίνεται να μην είναι σε θέση να καταστήσει τις αλυσίδες αξίας πιο ανθεκτικές και καλύτερα προετοιμασμένες για πιθανούς μελλοντικούς κλυδωνισμούς κατά τη διττή μετάβαση.

2.3. Σύμφωνα με τον Διεθνή Οργανισμό Ενέργειας, η ζήτηση για εισροές ορυκτών θα εξαπλασιαστεί έως το 2050. Δεδομένου ότι οι πρωτογενείς πρώτες ύλες είναι περιορισμένες και συχνά μη διαθέσιμες στην ΕΕ, πρέπει να δοθεί έμφαση στη βελτίωση των μονάδων και των δυνατοτήτων ανακύκλωσης και στη δημιουργία μιας πραγματικής αγοράς δευτερογενών πρώτων υλών.

2.4. Παράλληλα με τις προσπάθειες που καταβάλλονται για την επίτευξη των στόχων που ορίζονται στην Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία (ΕΠΣ), η ΕΕ, τα κράτη μέλη και οι ενδιαφερόμενοι βιομηχανικοί φορείς πρέπει να διασφαλίσουν ότι δεν απειλείται η ανταγωνιστικότητα της βιομηχανίας, των αλυσίδων αξίας της, των εργαζομένων και της κοινωνίας στο σύνολό της. Ως εκ τούτου, η ευρωπαϊκή αλυσίδα ανακύκλωσης από τα απόβλητα έως τα νέα τελικά προϊόντα πρέπει να επικαιροποιηθεί και να επικεντρωθεί στην αποδοτική και βιώσιμη ανακύκλωση, μεταξύ άλλων με την προώθηση της μεθοδολογίας της βιομηχανικής συμβίωσης.

3. **Κυκλικότητα, επαναχρησιμοποίηση και ανακύκλωση, διαθεσιμότητα δευτερογενών πρώτων υλών**

3.1. Η Ευρωπαϊκή Ένωση πιέζει προς την κατεύθυνση του μετασχηματισμού της οικονομίας σε μια οικονομία πιο βιώσιμη και κυκλική, που έχει τη δυνατότητα δημιουργίας 700 000 επιπλέον θέσεων εργασίας ([3]). Μολονότι τα αποτελέσματα φτάνουν στα όριά τους για ορισμένα υλικά όπως ο σίδηρος, ο ψευδάργυρος ή ο λευκόχρυσος, για τις σπάνιες γαίες, όπως το γάλλιο ή το ιρίδιο, η συμβολή των πρώτων υλών κρίσιμης σημασίας είναι μάλλον ασήμαντη. Εκτιμάται ότι κάθε τόνος ανακυκλωμένου χάλυβα εμποδίζει τη διοχέτευση στην ατμόσφαιρα 1,5 τόνου εκπομπών CO_2. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι αυτό που εμποδίζει την αύξηση της χρήσης δευτερογενών πρώτων υλών είναι η έλλειψη δευτερογενών πρώτων υλών υψηλής ποιότητας και ανταγωνιστικών τιμών, καθώς και η γενικότερη έλλειψη διαθεσιμότητας.

3.2. Η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία ενέτεινε τις πιέσεις που ασκούνται στον εφοδιασμό της βιομηχανίας της ΕΕ με πρώτες ύλες. Η προώθηση της ανακύκλωσης δεν θα επαρκέσει για την κάλυψη των μελλοντικών αναγκών σε πρώτες ύλες. Η ΕΟΚΕ ζητεί, ως εκ τούτου, να ληφθούν πρόσθετα επείγοντα μέτρα για τη στήριξη και τη χρηματοδότηση της Ε & Α για την αντικατάσταση των πρώτων υλών κρίσιμης σημασίας, για τη μείωση της κατανάλωσης πόρων, για τη βελτίωση της αποδοτικότητας των προϊόντων κ.λπ. Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει την ολοκληρωμένη προσέγγιση που περιλαμβάνεται στην πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την ευρωπαϊκή πράξη για τις πρώτες ύλες κρίσιμης σημασίας και πιστεύει ότι είναι αναγκαίο να βελτιωθεί η παρακολούθηση, η διαχείριση κινδύνων και η διακυβέρνηση της ΕΕ στον τομέα των πρώτων υλών κρίσιμης σημασίας. Επιπλέον, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι οι εξωτερικές δράσεις της ΕΕ για τις πρώτες ύλες κρίσιμης σημασίας θα πρέπει να ενισχυθούν μέσω στοχευμένων στρατηγικών εταιρικών σχέσεων με τρίτες χώρες, διμερών/περιφερειακών εμπορικών συμφωνιών και διαπραγματεύσεων, τομεακών συμφωνιών, αναπτυξιακής συνεργασίας και πολυμερών πρωτοβουλιών.

3.3. Η ΕΕ, ως πρωτοπόρος στην καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής, θα πρέπει να μπορεί να διαχειρίζεται τα απόβλητα που παράγονται στο έδαφός της, αντί να τα εξάγει. Ωστόσο, οι εξαγωγές απορριμμάτων σιδηρούχων μετάλλων (απομέταλλα σιδήρου και χάλυβα) αυξήθηκαν κατά 113 % το 2021 σε σύγκριση με τα επίπεδα του 2015, φθάνοντας τα 19,5 εκατομμύρια τόνους, ενώ αντιπροσωπεύουν το πάνω από το ήμισυ (59 %) του συνόλου των εξαγωγών αποβλήτων από την ΕΕ. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει το πρόβλημα των παράνομων εξαγωγών απομετάλλων από την Ευρώπη και των υποπτων επανεισαγωγών προϊόντων που κατασκευάζονται εκτός της ΕΕ.

3.4. Στο πλαίσιο της αύξησης των τιμών της ενέργειας και των πρώτων υλών, η ΕΟΚΕ τονίζει ότι, σε σύγκριση με τη διαδικασία εξόρυξης πρώτων υλών, η ανακύκλωση συνεπάγεται σημαντική μείωση της ενέργειας και των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Η ΕΟΚΕ επιθυμεί την έγκριση πολιτικών για την κατασκευή νέων μονάδων ανακύκλωσης και για την τεχνολογική αναβάθμιση των υφιστάμενων, μεταξύ άλλων μέσω των εθνικών σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι θα πρέπει να θεσπιστούν φορολογικά και δημοσιονομικά κίνητρα για νέα κυκλικά επιχειρηματικά μοντέλα σε όλες τις αλυσίδες αξίας, ενώ ιδιαίτερη έμφαση θα πρέπει να δοθεί στον σημαντικό ρόλο που διαδραματίζουν οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ) και οι νεοφυείς επιχειρήσεις στην πορεία μετάβασης.

([2]) EUR-Lex, Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής COM/2021/350 final σχετικά με την επικαιροποίηση της νέας βιομηχανικής στρατηγικής του 2020.

([3]) EUR-lex: Ένα νέο σχέδιο δράσης για την κυκλική οικονομία — Για μια πιο καθαρή και πιο ανταγωνιστική Ευρώπη.

3.5. Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει τη δρομολόγηση της Παγκόσμιας Συμμαχίας για την Κυκλική Οικονομία και την Αποδοτική Χρήση των Πόρων (GACERE), τον Φεβρουάριο του 2021, ως συμμαχίας κυβερνήσεων που θα συνεργαστούν για τη βελτίωση της κυκλικότητας και τη διασφάλιση της δίκαιης μετάβασης. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι θα πρέπει να διευρυνθεί η σύνθεση του οργανισμού, καθώς απαιτούνται αυξημένες προσπάθειες σε παγκόσμιο επίπεδο για τη διασφάλιση της βιώσιμης διαχείρισης των φυσικών πόρων.

4. **Δίκαιη μετάβαση**

4.1. Παράλληλα με τον μετασχηματισμό των οικονομιών μας σε πράσινες και ψηφιακές, υπάρχουν και ειδικές κοινωνικοοικονομικές δυσκολίες για ορισμένες περιφέρειες και ορισμένους τομείς, καθώς και προκλήσεις όσον αφορά την απασχόληση και τις δεξιότητες στον κλάδο της μεταλλουργίας. Οι επιχειρήσεις και οι εργαζόμενοι της ΕΕ χρειάζονται ενισχυμένη στήριξη για να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις των νέων επιχειρηματικών μοντέλων, να προετοιμαστούν καλύτερα για τις μελλοντικές προκλήσεις και ευκαιρίες. Επιπλέον, η κυκλική μετάβαση πρέπει να αποτρέψει οποιαδήποτε στρέβλωση των συνθηκών εργασίας. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι θα πρέπει να αναπτυχθούν περαιτέρω στοχευμένες πολιτικές και δημόσιες επενδύσεις σε όλα τα κράτη μέλη, προκειμένου να προωθηθεί η βιώσιμη ανάπτυξη και η δίκαιη μετάβαση.

4.2. Η ΕΟΚΕ έχει υποστηρίξει την έγκριση του ΜΔΜ, στο πλαίσιο του επενδυτικού σχεδίου της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας, και θεωρεί ότι αποτελεί ζωτικής σημασίας εργαλείο για να διασφαλιστεί ότι κανένας άνθρωπος δεν θα μείνει στο περιθώριο κατά τη μετάβαση σε μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία. Η έγκριση του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης (πρώτος πυλώνας του ΜΔΜ) αποτελεί σημαντικό βήμα προόδου.

4.3. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι οι κοινωνικοί εταίροι, η κοινωνία των πολιτών και οι βιομηχανικές οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών θα διαδραματίσουν εξαιρετικά σημαντικό ρόλο στην εφαρμογή και την παρακολούθηση του ΜΔΜ, και στην ευαισθητοποίηση των δημόσιων αρχών σχετικά με τις ειδικές ανάγκες των πολιτών και των επιχειρήσεων. Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να εντατικοποιηθεί ο διάλογος και η συνεργασία μεταξύ των ευρωπαϊκών και των εθνικών δημόσιων αρχών και των βιομηχανικών φορέων και των σχετικών βιομηχανικών ΜΚΟ.

4.4. Οι κοινωνικοί εταίροι σε όλα τα επίπεδα θα διαδραματίσουν πολύ σημαντικό ρόλο στη διαπραγμάτευση των στρατηγικών δίκαιης μετάβασης, στο πλαίσιο των συμβουλίων εργαζομένων ή άλλων σχετικών φορέων κοινωνικού διαλόγου. Είναι στην καλύτερη θέση για να χαρτογραφήσουν τη δημιουργία και την εξαφάνιση θέσεων εργασίας, καθώς και για να αναλύσουν και να προβλέψουν τις μελλοντικές ανάγκες κατάρτισης και αναβάθμισης δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού. Επί του παρόντος, οι πιο επιτακτικές ανάγκες που υπάρχουν είναι για εργαζομένους που ειδικεύονται στην ανακύκλωση, τον σχεδιασμό και την κατασκευή προϊόντων μεγαλύτερης διάρκειας ζωής, τη διαχείριση αποβλήτων και την προηγμένη διαλογή.

5. **Απόβλητα, οδηγία-πλαίσιο για τα απόβλητα και κανονισμός για τις μεταφορές αποβλήτων (ΚΜΑ)**

5.1. Τα απόβλητα έχουν σημαντική αξία όσον αφορά την ανάκτηση δευτερογενών πρώτων υλών, καθώς συμβάλλουν στην κυκλική οικονομία της ΕΕ και στην Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, μειώνουν την εξάρτηση από εισαγόμενες πρωτογενείς πρώτες ύλες και εξοικονομούν φυσικούς πόρους, περιορίζοντας παράλληλα την κατανάλωση ενέργειας που απαιτείται για την εξόρυξη και την επεξεργασία πρωτογενών πρώτων υλών στην Ευρώπη και μειώνοντας τις εκπομπές CO_2 στις βιομηχανίες σιδηρούχων και μη σιδηρούχων μετάλλων.

5.2. Η επικείμενη αναθεώρηση της οδηγίας-πλαίσιο της ΕΕ για τα απόβλητα με στόχο την ενίσχυση της προστασίας του περιβάλλοντος και της δημόσιας υγείας από τις επιπτώσεις της διαχείρισης αποβλήτων, τη μείωση του όγκου των αποβλήτων, την αύξηση της επαναχρησιμοποίησης και τη βελτίωση της χωριστής συλλογής για την ενθάρρυνση της προετοιμασίας για επαναχρησιμοποίηση και της ανακύκλωσης υψηλής ποιότητας είναι σημαντική τόσο για τα νοικοκυριά όσο και για τη βιομηχανία.

5.3. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι θα πρέπει να καθοριστούν και, στη συνέχεια, να εναρμονιστούν εντός της ΕΕ τα σχετικά κριτήρια της οδηγίας για τα απόβλητα ώστε να επιτευχθούν οι φιλόδοξοι στόχοι της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας και του σχεδίου δράσης για την κυκλική οικονομία. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι απαιτείται συνοχή με άλλες νομοθετικές πράξεις, ιδίως με τον κανονισμό για τον οικολογικό σχεδιασμό για βιώσιμα προϊόντα και τη νομοθεσία των κρατών μελών της ΕΕ, προκειμένου να αποφευχθούν ασάφειες, επαναλήψεις και αλληλοεπικαλύψεις.

5.4. Η αύξηση του όγκου των αποβλήτων που μεταφέρονται εντός των συνόρων και η επιτάχυνση των διαδικασιών θα οδηγήσουν σε αύξηση της εγχώριας ανακύκλωσης των σιδηρούχων και μη σιδηρούχων υλικών, θα τα καταστήσουν ανταγωνιστικότερα και θα συμβάλουν στο να μειωθούν οι εκπομπές τους σε αέρια του θερμοκηπίου. Επιπλέον, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εκτίμησε ότι θα δημιουργηθούν από 9 000 έως 23 000 νέες θέσεις εργασίας στους τομείς της ανακύκλωσης και της επαναχρησιμοποίησης.

5.5. Η ΕΟΚΕ έχει ήδη καταλήξει στο συμπέρασμα ότι «οι εξαγωγές ανακυκλώσιμων αποβλήτων υψηλής ποιότητας […] αποβαίνουν σε βάρος της βιωσιμότητας της ΕΕ και υπονομεύουν την ανταγωνιστικότητά της σε παγκόσμιο επίπεδο, παρέχοντας πολύτιμους πόρους σε εξωτερικούς ανταγωνιστές» ([4]). Προκειμένου να αξιοποιηθούν πλήρως οι αυξημένοι όγκοι των εσωτερικών αποβλήτων, η ΕΟΚΕ ζητεί ευκαιρίες χρηματοδότησης Ε & Α για την ανακάλυψη τεχνολογιών αιχμής για την επαναχρησιμοποίηση και την ανακύκλωση, καθώς και για την ανάπτυξη προηγμένων μονάδων επεξεργασίας και ανακύκλωσης αποβλήτων.

5.6. Οι εξαγωγές αποβλήτων από την ΕΕ θα πρέπει να επιτρέπονται μόνον όταν τα περιβαλλοντικά και κοινωνικά πρότυπα είναι ισοδύναμα με εκείνα στην ΕΕ και τηρούνται πλήρως στη χώρα προορισμού. Η διαρροή απομετάλλων πρέπει να προλαμβάνεται μέσω της αυστηροποίησης των ελέγχων στα σύνορα της ΕΕ, ενώ τα εξαγόμενα απόβλητα θα πρέπει να υπόκεινται σε αυστηρότερους κανόνες διαφάνειας και οι πληροφορίες σχετικά με τη διαχείρισή τους και την τήρηση των προτύπων θα πρέπει να δημοσιοποιούνται. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόταση της Επιτροπής για τη διενέργεια ελέγχων από τρίτα μέρη στις μονάδες αποβλήτων εξωτερικού και σε επίπεδο χώρας, και έχει ήδη δηλώσει ότι «οι κοινωνικοί εταίροι και οι σχετικές ΜΚΟ θα πρέπει να συμμετέχουν στις διαδικασίες ελέγχου» ([5]).

5.7. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι θα πρέπει να υπάρχει ιδιαίτερα αυστηρός έλεγχος των ζητημάτων χαρακτηρισμού σε περίπτωση που οι εξαγωγείς αποβλήτων επιχειρήσουν να επαναχαρακτηρίσουν τις τρέχουσες εξαγωγές αποβλήτων τους ως εξαγωγές αποχαρακτηρισμένων αποβλήτων. Ένας τέτοιος κίνδυνος θα μπορούσε να υπονομεύσει πλήρως ολόκληρη τη μεταρρύθμιση που προτείνει η Επιτροπή για την εξαγωγή αποβλήτων.

5.8. Θα πρέπει να δίνεται προτεραιότητα και να διενεργείται εκ των προτέρων παρακολούθηση ή αποτελεσματικός εκ των υστέρων έλεγχος των τοπικών συνθηκών και κανονισμών επεξεργασίας αποβλήτων. Η ΕΟΚΕ ζητεί τη θέσπιση ενδεδειγμένων και αποτελεσματικών διαδικασιών διασφάλισης ώστε να αναστέλλονται οι εξαγωγές σε περίπτωση που δεν πληρούνται οι απαιτούμενες προϋποθέσεις.

5.9. Η ΕΟΚΕ ζητεί να μειωθεί η μεταβατική περίοδος εφαρμογής του αναθεωρημένου ΚΜΑ κατά δύο έτη. Η προτεινόμενη προθεσμία των 30 ημερών για την υποβολή έγκυρων ενστάσεων από τις αρμόδιες αρχές διαμετακόμισης για προγραμματισμένη μεταφορά αποβλήτων προς αξιοποίηση θα πρέπει να μειωθεί σε δέκα ημέρες, προκειμένου να διασφαλιστεί η λειτουργικότητα και να αποφευχθούν περιττές καθυστερήσεις. Επιπλέον, η ΕΟΚΕ ζητεί να επιβληθεί σαφής περιορισμός ώστε οι εν λόγω αρχές να μην μπορούν να υποβάλλουν ένσταση για την ίδια μεταφορά πάνω από μία φορά.

5.10. Για να διασφαλιστεί η περιβαλλοντική ακεραιότητα, η ΕΟΚΕ καλεί το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο να εφαρμόσουν τα ίδια αυστηρά κριτήρια όσον αφορά τις περιβαλλοντικές δεσμεύσεις για τα εξαγόμενα απόβλητα τόσο σε χώρες του ΟΟΣΑ όσο και σε χώρες εκτός ΟΟΣΑ.

5.11. Τα κενά στις υφιστάμενες διαδικασίες επιβολής του ΚΜΑ έχουν οδηγήσει σε αύξηση των μεταφορών παράνομων αποβλήτων από οργανωμένες εγκληματικές ομάδες, η οποία εκτιμάται στο 30 % του συνόλου των μεταφορών αποβλήτων στην Ευρώπη ([6]). Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την επιβολή διαδικασιών επιθεώρησης και έρευνας, και ζητεί πλήρη συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών και της ΕΕ, σύμφωνα με τη νέα στρατηγική της ΕΕ για την αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος 2021-2025 ([7]).

5.12. Οι βιομηχανικοί φορείς και οι ΜΚΟ διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην αντιμετώπιση των παράνομων μεταφορών αποβλήτων. Τα μη εμπιστευτικά δεδομένα θα πρέπει να διατίθενται σε όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη, καθώς η αυξημένη διαφάνεια θα συμβάλει στη μείωση των παράνομων μεταφορών αποβλήτων.

6. **Οικολογικός σχεδιασμός**

6.1. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η ενίσχυση της νομοθεσίας όσον αφορά τον οικολογικό σχεδιασμό για βιώσιμα προϊόντα είναι απαραίτητη για την επίτευξη των φιλόδοξων στόχων της ΕΕ που ορίζονται στην Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία και στο σχέδιο δράσης για την κυκλική οικονομία. Ο κανονισμός για τον οικολογικό σχεδιασμό για βιώσιμα προϊόντα αποτελεί ευκαιρία για τους παραγωγούς της ΕΕ ώστε να διαφοροποιήσουν τα προϊόντα τους από εκείνα που έχουν λιγότερο καλές επιδόσεις με τη χρήση μιας κοινής μεθόδου αξιολόγησης. Η συμμετοχή εμπειρογνωμόνων του βιομηχανικού κλάδου και άλλων σχετικών ενδιαφερόμενων μερών της αξιακής αλυσίδας είναι ουσιαστικής σημασίας για να διασφαλιστεί ότι η κυκλικότητα εφαρμόζεται σε όλα τα επίπεδα σχεδιασμού των προϊόντων, προκειμένου να συμπεριληφθούν απαιτήσεις πρόληψης της δημιουργίας αποβλήτων και ελάχιστου ανακυκλωμένου περιεχομένου.

([4]) Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τις μεταφορές αποβλήτων και την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1257/2013 και (ΕΕ) 2020/1056» [COM (2021) 709 final — 2021/0367 (COD)] (ΕΕ C 275 της 18.7.2022, σ. 95).

([5]) Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τις μεταφορές αποβλήτων και την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1257/2013 και (ΕΕ) 2020/1056» [COM (2021) 709 final — 2021/0367 (COD)] (ΕΕ C 275 της 18.7.2022, σ. 95).

([6]) Ερωτήσεις και απαντήσεις σχετικά με τους νέους κανόνες για τις μεταφορές αποβλήτων.

([7]) Στρατηγική της ΕΕ για την αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος 2021-2025.

6.2. Η ΕΟΚΕ ζητεί τη συμπερίληψη κοινωνικών πτυχών στον ορισμό της βιωσιμότητας, και όχι μόνον περιβαλλοντικών απαιτήσεων όπως ισχύει σήμερα. Οι κοινωνικές πτυχές θα πρέπει να συμμορφώνονται με τα διεθνή πρότυπα εργασίας, όπως ο σεβασμός του κοινωνικού διαλόγου και των συλλογικών συμβάσεων.

6.3. Η χρήση δευτερογενών πρώτων υλών και υποπροϊόντων θα πρέπει να αναγνωριστεί στο πλαίσιο του κανονισμού για τον οικολογικό σχεδιασμό για βιώσιμα προϊόντα, καθώς μπορούν να συμβάλουν σημαντικά στην επίτευξη των στόχων της πολιτικής της ΕΕ για την κλιματική αλλαγή. Ομοίως, ο σχεδιασμός της ανακυκλωσιμότητας των προϊόντων και των συστατικών υλικών τους είναι καίριας σημασίας για την αύξηση της κυκλικότητας και της διαθεσιμότητας δευτερογενών πρώτων υλών υψηλής ποιότητας.

6.4. Το ψηφιακό διαβατήριο προϊόντος αποτελεί σημαντικό εργαλείο τόσο για την παροχή πληροφοριών στους πελάτες σχετικά με τη βιωσιμότητα των προϊόντων, όσο και για την προστασία των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας των παραγωγών, την πρόληψη κάθε κατάχρησης δεδομένων και την αποφυγή της προβολής ψευδοοικολογικής ταυτότητας. Μια ισχυρή, αξιόπιστη και ολοκληρωμένη βάση δεδομένων είναι απαραίτητη για την παροχή τέτοιων πληροφοριών τόσο στην παραδοσιακή όσο και στην ηλεκτρονική αγορά.

6.5. Επιπλέον, η παράταση της διάρκειας ζωής των προϊόντων θα αποκτά όλο και μεγαλύτερη σημασία για την ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής βιομηχανίας, ιδίως επειδή η ΕΕ συχνά εξαρτάται από τρίτες χώρες. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι οι επενδύσεις στην Ε & Α και οι συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα πρέπει να ενισχυθούν και να έχουν χρηματοδοτική στήριξη.

7. **Κανονισμός για τα δομικά προϊόντα (ΚΠΔ)**

7.1. Σε συνδυασμό με την πρόταση κανονισμού για τον οικολογικό σχεδιασμό για βιώσιμα προϊόντα, η αναθεώρηση του ΚΠΔ δίνει την ευκαιρία να ευθυγραμμιστεί η βιωσιμότητα των προϊόντων με το ίδιο επίπεδο φιλοδοξίας σε διάφορους τομείς της αγοράς στον κατασκευαστικό τομέα. Μολονότι η πρόταση ΚΠΔ αναγνώρισε τη σημασία της χρήσης ανακυκλωμένων υλικών, η χρήση υποπροϊόντων μπορεί επίσης να συμβάλει στη μείωση της εξάρτησης από πρωτογενείς φυσικούς πόρους και, ως εκ τούτου, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη στα κριτήρια επιδόσεων των προϊόντων.

7.2. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων περιβαλλοντικής βιωσιμότητας και κοινωνικών απαιτήσεων, σε συνδυασμό με την επισήμανση και τα κίνητρα της αγοράς, θα δημιουργήσει ισότιμους όρους ανταγωνισμού για τα βιώσιμα προϊόντα και θα διασφαλίσει τη δέουσα αναγνώρισή τους.

7.3. Τα κριτήρια για τις πράσινες δημόσιες συμβάσεις (ΠΔΣ) θα πρέπει να χρησιμοποιούν τα κατώτατα όρια επιδόσεων που καθορίζονται στο πλαίσιο του ΚΠΔ. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι οι ΠΔΣ διαδραματίζουν ζωτικό ρόλο στην επιτάχυνση των μοντέλων της κυκλικής οικονομίας, στην προώθηση της βιωσιμότητας και στη δημιουργία μιας αγοράς της ΕΕ για βιώσιμα προϊόντα. Η ΕΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι η εναρμονισμένη τυποποίηση των δομικών προϊόντων σε επίπεδο ΕΕ θα παράσχει ένα συνεκτικό πλαίσιο στα κράτη μέλη, βελτιώνοντας παράλληλα τη διαφάνεια όσον αφορά την ανθεκτικότητα, τη δυνατότητα επισκευής, την ασφάλεια κ.λπ.

7.4. Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι οι μέθοδοι αξιολόγησης που χρησιμοποιούνται επί του παρόντος στον κατασκευαστικό τομέα δεν είναι πλήρως εναρμονισμένες και ενδέχεται να οδηγήσουν σε διαφορετικά αποτελέσματα ανά την ΕΕ και, ως εκ τούτου, σε αδυναμία συγκρίσεων. Προϋπόθεση αποτελεί η βελτίωση της συνέπειας και της συγκρισιμότητας των αξιολογήσεων των περιβαλλοντικών επιδόσεων των δομικών προϊόντων. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι οι εξελίξεις στη μεθοδολογία περιβαλλοντικού αποτυπώματος ([8]) είναι θετικές, γεγονός που μπορεί να συμβάλει στην επίτευξη αυτών των στόχων.

7.5. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να προωθήσει ορισμένες νομοθετικές προτάσεις για τη βελτίωση της δυνατότητας επισκευής των προϊόντων, την παράταση του κύκλου ζωής των προϊόντων, την καθιέρωση ενεργειακής επισήμανσης και την παροχή διαθέσιμων υπηρεσιών επισκευής στους καταναλωτές.

8. **Οδηγία για τις συσκευασίες και τα απορρίμματα συσκευασίας**

8.1. Είναι σημαντικό να διασφαλιστεί η ανακυκλωσιμότητα ή η δυνατότητα επαναχρησιμοποίησης όλων των υλικών συσκευασίας που διατίθενται στην αγορά. Ο σχεδιασμός της ανακυκλωσιμότητας των συσκευασιών θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη όχι μόνο το ποσοστό ανακύκλωσης, αλλά επίσης τη δυνατότητα ανακύκλωσης των υλικών χωρίς απώλεια των εγγενών ιδιοτήτων τους και τον βαθμό υποκατάστασης των πρωτογενών υλικών. Αυτό θα συμβάλει στη διασφάλιση υψηλής ποιότητας ανακύκλωσης στο τέλος του κύκλου ζωής. Η ανακυκλωσιμότητα των υλικών συσκευασίας θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη στα συστήματα διευρυμένης ευθύνης του παραγωγού με τη χρήση οικολογικά προσαρμοσμένων τελών.

([8]) Σύσταση (ΕΕ) 2021/2279 της Επιτροπής, της 15ης Δεκεμβρίου 2021, σχετικά με τη χρήση των μεθόδων περιβαλλοντικού αποτυπώματος για τη μέτρηση και τη γνωστοποίηση των περιβαλλοντικών επιδόσεων κατά τον κύκλο ζωής των προϊόντων και των οργανισμών (ΕΕ L 471 της 30.12.2021, σ. 1).

8.2. Ενώ το ανακυκλωμένο περιεχόμενο μπορεί να διαδραματίσει ρόλο στην τόνωση της ζήτησης για ανακυκλωμένα υλικά, στην περίπτωση των συσκευασιών από χάλυβα υφίσταται ήδη εύρυθμα λειτουργούσα αγορά δευτερογενών υλικών, με το ποσοστό ανακύκλωσης για τις συσκευασίες από χάλυβα να υπερβαίνει ήδη το 84 %. Ως εκ τούτου, η υποχρέωση αύξησης του ανακυκλωμένου περιεχομένου μπορεί πράγματι να οδηγήσει σε αύξηση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου εάν τα απομέταλλα πρέπει να μεταφέρονται για μεγάλες αποστάσεις και να διαχωρίζονται από άλλες ροές πηγής.

Βρυξέλλες, 24 Ιανουαρίου 2023.

Η Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Christa SCHWENG